

Socialnämnden

§ 30

Motion från Jonas Lövgren (M) angående barnäktenskap

Dnr SN 2017/0033.02.05

Handlingar

Tjänsteskrivelse daterad 2017-02-20.

Motion från Jonas Lövgren (M) angående barnäktenskap daterad 2017-01-10.

Svar på motion om barnäktenskap

Det är korrekt att Kalmar kommun saknar en explicit handlingsplan för barnäktenskap. Detta beror på inget sätt på att frågan i sig är oviktig eller har prioriterats ned av socialnämnden. Anledningen är istället att gällande lagstiftning, tillsammans med aktuella riktlinjer för den sociala barn- och ungdomsvården samt riktlinjer för våld i nära relationer tillsammans utgör ett tillräckligt stöd för socialarbetarnas handläggning av denna typ av ärenden.

När gäller frågan om ifall barnet (den omyndige äktenskapsparten) utreds "tillsammans med" den myndige partnern gör socialnämnden alltid en individuell prövning av varje barns situation – oberoende av föräldrar, syskon eller, för den del, en make. Så har skett i de ärenden som hittills har varit aktuella vid socialnämnden i Kalmar kommun och så kommer även att ske framledes. Frågan om vilka som omfattas av en utredning ska därför inte blandas ihop med var den unge vistas, under tiden utredningen genomförs.

Samtliga barn som kommer till Sverige utan vårdnadshavare anses vara ett ensamkommande flyktingbarn. Det gäller även i de fall den unge kommer med myndig partner. För ensamkommande barn som kommer till Sverige ska en god man förordnas av överförmyndaren. Gode mannens uppdrag är att vara i vårdnadshavares och förmyndares ställe. Det betyder att den gode mannen har rätt och skyldighet att bestämma i alla frågor som rör barnets angelägenheter, personliga såväl som ekonomiska och rättsliga.

I Föräldrabalken (1949:31) 9 kap. 1 § fastslås att "Den som är under 18 år (underårig) är omyndig. Begreppet "minderårig" saknar en juridisk definition men används omväxlande om personer under 18 år och personer under 15 år. Den sistnämnda gruppen, alltså personer under 15 år, får ingen, enligt Brottsbalken (1962:700) 6 kap. 4 § ha sexuell kontakt med: "Den som har samlag med ett barn under femton år eller som med ett sådant barn genomför en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig

Socialnämnden

UTDRAG

Sammanträdesdatum
2017-02-28

med samlag, döms för våldtäkt mot barn till fängelse i lägst två och högst sex år.” Vanligtvis är det denna senare definition som brukar ligga till grund för användande av begreppet ”minderårig”. Ur socialnämndens perspektiv, liksom för de rättsvårdande myndigheterna, är det således av en alldeles avgörande betydelse om man i sammanhanget pratar om en person som är under 15 år eller om en person som har fyllt 15 men inte 18 år.

Ett äktenskaps giltighet, när det är ingånget utom riket, är särskilt reglerat i lagstiftningen. I Lag (1904:26 s.1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap anges i 7 § att ”Äktenskap som ingåtts utom riket enligt främmande lag anses giltigt till formen, om det är giltigt i den stat där det ingicks.[...]”. I 8 a § samma lag beskrivs de undantag som gäller från regeln i 7 §:

”Ett äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag erkänns inte i Sverige

1. om det vid tidpunkten för äktenskapets ingående skulle ha funnits hinder mot det enligt svensk lag och minst en av parterna då var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige,
2. om det är sannolikt att det har ingåtts under tvång, eller
3. om parterna inte var närvarande samtidigt vid äktenskapets ingående och minst en av dem då var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige.

Första stycket gäller inte om det finns synnerliga skäl att erkänna äktenskapet. Lag (2014:379).

Om äktenskapet anses giltigt i den stat där det ingicks går det således, enligt nuvarande lagstiftning, inte att ogiltigförklara ett äktenskap mellan två icke svenska medborgare utan att bevisa att äktenskapet ingåtts under tvång. Regeringen vill snabbtreda en lag som innebär att inga barnäktenskap ska erkännas.

Det är emellertid inte äktenskapets giltighet som är av avgörande betydelse för en socialnämnds möjlighet att separera två sammanboende personer rent fysiskt. Det är både möjligt och lagligt i Sverige för personer över 15 år att ha förhållanden – även sexuella – med en person som är över 18 år. Det saknas lagstöd för att, mot parternas vilja, separera två personer som väljer att leva tillsammans så vitt det inte förekommer påvisbara olägenheter, t ex tvång, övergrepp, kriminalitet eller missbruk. En ändring av denna ordning skulle för övrigt komma att få konsekvenser även för de infödda svenska omyndiga ungdomar, som väljer att flytta ihop med en myndig partner.

För att ytterligare komplicera bilden går det också att peka på att Sverige har ratificerat Barnkonventionen. Detta innebär bland annat att vid alla beslut ska vad som är bäst för barnet komma i första rummet. Då det, åtminstone i de fall som har varit aktuella i Kalmar, även har funnits ett litet barn i familjen, till vilket den omyndiga partnern är mor och den myndige partnern är far, behöver vad som är bäst för det lilla barnet också tas med i övervägandet av vilka åtgärder som är lämpligast.

Socialnämnden

UTDRAG

Sammanträdesdatum
2017-02-28

I synnerhet för små barn, finns det goda skäl att inte alltför lättvindigt ingripa i den anknytningsprocess som pågår. Om modern skulle tvingas bort från familjen och (troligtvis) också få ta med sig sitt lilla barn, har man därmed berövat detta barn kontakten med sin far.

Det är sammanfattningsvis olyckligt att frågan om åtgärder för att stävja barnäktenskap får en alldeles för enkel verklighetsbeskrivning. Det saknas idag juridiskt stöd för summariska ingrepp i människors val av familjebildning och varje beslut ska vara grundat på såväl lagstiftning som på den samlade kunskapen om vad som är bäst för barnet. Detta innebär dock aldrig att samhället – inte heller socialtjänsten – får förbli passiv i de fall det förekommer eller finns misstanke om tvång eller övergrepp.

Överläggning

Ordförande Roger Holmberg (S) med instämmande av Per Gawelund (V) och Erik Ciardi (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Beslut

Socialnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen med hänvisning till att socialnämnden har de riktlinjer som behövs för att hantera och handlägga ärenden där barnäktenskap förekommer.

Sekreterare

Martina Eriksson

Justeras

Roger Holmberg (S)
ordförande

Ylva Hällblad (S)

Handläggare
Cecilia Frid
0480-45 00 00

TJÄNSTESKRIVELSE

Datum
2017-02-20

Ärendebeteckning
SN 2017/0033.02.05

Socialnämnden

Motion från Jonas Lövgren (M) angående barnäktenskap

Förslag till beslut

Socialnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Kommunfullmäktige beslutar att avslå motionen med hänvisning till att socialnämnden har de riktlinjer som behövs för att hantera och handlägga ärenden där barnäktenskap förekommer.

Svar på motion om barnäktenskap

Det är korrekt att Kalmar kommun saknar en explicit handlingsplan för barnäktenskap. Detta beror på inget sätt på att frågan i sig är oviktig eller har prioriterats ned av socialnämnden. Anledningen är istället att gällande lagstiftning, tillsammans med aktuella riktlinjer för den sociala barn- och ungdomsvården samt riktlinjer för våld i nära relationer tillsammans utgör ett tillräckligt stöd för socialarbetarnas handläggning av denna typ av ärenden.

När gäller frågan om ifall barnet (den omyndige äktenskapsparten) utreds ”tillsammans med” den myndige partnern gör socialnämnden alltid en individuell prövning av varje barns situation – oberoende av föräldrar, syskon eller, för den del, en make. Så har skett i de ärenden som hittills har varit aktuella vid socialnämnden i Kalmar kommun och så kommer även att ske framledes. Frågan om vilka som omfattas av en utredning ska därför inte blandas ihop med var den unge vistas, under tiden utredningen genomförs.

Samtliga barn som kommer till Sverige utan vårdnadshavare anses vara ett ensamkommande flyktingbarn. Det gäller även i de fall den unge kommer med myndig partner. För ensamkommande barn som kommer till Sverige ska en god man förordnas av överförmyndaren. Gode mannens uppdrag är att vara i vårdnadshavares och förmyndares ställe. Det betyder att den gode mannen har rätt och skyldighet att bestämma i alla frågor som rör barnets angelägenheter, personliga såväl som ekonomiska och rättsliga.

I Föräldrabalken (1949:31) 9 kap 1 § fastslås att ”Den som är under 18 år (underårig) är omyndig. Begreppet ”minderårig” saknar en juridisk definition men används omväxlande om personer under 18 år och personer under 15 år. Den sistnämnda gruppen, alltså personer under 15 år, får ingen, enligt Brottsbalken (1962:700) 6 kap 4 § ha sexuell kontakt med: ”Den som har samlag med ett barn under femton år eller som med ett sådant barn genomför en annan sexuell handling som med hänsyn till kränkningens allvar är jämförlig med samlag, döms för våldtäkt mot barn till fängelse i lägst två och högst sex år.” Vanligtvis är det denna senare definition som brukar ligga till grund för användande av begreppet ”minderårig”. Ur socialnämndens perspektiv, liksom för de rättsvårdande myndigheterna, är det således av en alldeles avgörande betydelse om man i sammanhanget pratar om en person som är under 15 år eller om en person som har fyllt 15 men inte 18 år.

Ett äktenskaps giltighet, när det är ingånget utom riket, är särskilt reglerat i lagstiftningen. I Lag (1904:26 s.1) om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap anges i 7 § att ”Äktenskap som ingåtts utom riket enligt främmande lag anses giltigt till formen, om det är giltigt i den stat där det ingicks.[...]”. I 8a § samma lag beskrivs de undantag som gäller från regeln i 7 §:

”Ett äktenskap som har ingåtts enligt utländsk lag erkänns inte i Sverige

1. om det vid tidpunkten för äktenskapets ingående skulle ha funnits hinder mot det enligt svensk lag och minst en av parterna då var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige,
2. om det är sannolikt att det har ingåtts under tvång, eller
3. om parterna inte var närvarande samtidigt vid äktenskapets ingående och minst en av dem då var svensk medborgare eller hade hemvist i Sverige.

Första stycket gäller inte om det finns synnerliga skäl att erkänna äktenskapet. Lag (2014:379).

Om äktenskapet anses giltigt i den stat där det ingicks går det således, enligt nuvarande lagstiftning, inte att ogiltigförklara ett äktenskap mellan två icke svenska medborgare utan att bevisa att äktenskapet ingåtts under tvång. Regeringen vill snabbutreda en lag som innebär att inga barnäktenskap ska erkännas.

Det är emellertid inte äktenskapets giltighet som är av avgörande betydelse för en socialnämnds möjlighet att separera två sammanboende personer rent fysiskt. Det är både möjligt och lagligt i Sverige för personer över 15 år att ha förhållanden – även sexuella – med en person som är över 18 år. Det saknas lagstöd för att, mot parternas vilja, separera två personer som väljer att leva tillsammans så vitt det inte förekommer påvisbara olägenheter, t ex tvång, övergrepp, kriminalitet eller missbruk. En ändring av denna ordning skulle för övrigt komma att få konsekvenser även för de infödda svenska omyndiga ungdomar, som väljer att flytta ihop med en myndig partner.

För att ytterligare komplicera bilden går det också att peka på att Sverige har ratificerat Barnkonventionen. Detta innebär bland annat att vid alla beslut ska vad som är bäst för barnet komma i första rummet. Då det, åtminstone i de fall som har varit aktuella i Kalmar, även har funnits ett litet barn i familjen, till vilket den omyndiga partnern är mor och den myndige partnern är far, behöver vad som är bäst för det lilla barnet också tas med i övervägandet av vilka åtgärder som är lämpligast.

I synnerhet för små barn, finns det goda skäl att inte alltför lättvindigt ingripa i den anknytningsprocess som pågår. Om modern skulle tvingas bort från familjen och (troligtvis) också få ta med sig sitt lilla barn, har man därmed berövat detta barn kontakten med sin far.

Det är sammanfattningsvis olyckligt att frågan om åtgärder för att stävja barnäktenskap får en alldeles för enkel verklighetsbeskrivning. Det saknas idag juridiskt stöd för summariska ingrepp i människors val av familjebildning och varje beslut ska vara grundat på såväl lagstiftning som på den samlade kunskapen om vad som är bäst för barnet. Detta innebär dock aldrig att samhället – inte heller socialtjänsten – får förbli passiv i de fall det förekommer eller finns misstanke om tvång eller övergrepp.

Cecilia Frid
Socialchef

Bilaga
Motion från Jonas Lövgren (M) angående barnäktenskap

Angående barnäktenskap

Kalmar kommun saknar idag en handlingsplan, riktlinjer och praxis om hur kommunen ska ta omhand barn i äktenskap som anländer till Kalmar. I Kalmar får en gift minderåring bo och utredas ihop med sin äldre partner, medan det i flera andra kommuner råder motsatta riktlinjer och praxis. Migrationsverkets praxis är även den att minderåriga giffa barn inte längre ska utredas tillsammans med sin make/maka utan ska betraktas som ensamkommande barn.

Ett stort problem är att det inte finns några nationella riktlinjer för hur kommunerna ska hantera flyktingar som anländer som är gifta och underåriga/minderåriga. Regeringen har ännu inte förstått allvaret i detta. Tills nationella riktlinjer är upprättade bör Kalmar kommun inta en hållning i sina riktlinjer som innebär att barn under 18 år inte ska ingå äktenskap, precis som Migrationsverket säger. Den under-/minderåriga parten ska separeras från sin make/maka och ska betraktas och utredas som ensamkommande barn. Det handlar om att Kalmar kommun måste markera att barnäktenskap inte är acceptabelt!

Med anledning av ovanstående föreslår jag att fullmäktige beslutar

- att** Kalmar kommun inför riktlinjer och praxis som gör att gifta minderåriga barn som anländer till kommunen ska separeras från sin partner, utredas och erhålla status som ensamkommande barn.
- att** Kalmar kommun ska verka för att äktenskap med minderårig inblandad som har ingått ett icke självvalt äktenskap (där någon form av tvång och påtryckning förekommit) få äktenskapet ogiltigförklarat och upphävt.

Jonas Lövgren (m)
Kalmar 2017-01-10